

VERVOLG VAN VOORPAGINA

Samenwerken met ondernemers die vooruit willen. Zo vat directeur Peet van Adrichem de activiteiten van Demokwekerij Westland het liefste samen: "De wereld wordt kleiner, bedrijven worden groter en kennisintensiever. Maar wat niet verandert, is dat innovatie begint met enthousiasme in de praktijk."

Naast dit enthousiasme, moet je weten waar je over praat. Voor ontbrekende kennis, biedt de Demokwekerij daarom ruimte aan diverse soorten onderzoek. Van Adrichem laat enkele onderzoeken zien. In een speciale CO2-cabine doet Telersvereniging TTO onderzoek naar de invloed van verschillende CO2-concentraties op de gewasgroei. "Steeds meer ondernemers werken volgens de principes van Het Nieuwe Telen. Dat je minder hoeft te stoken is mooi, maar het betekent ook dat er minder aanbod van CO2 is. Dat mag natuurlijk niet ten koste gaan van de groei."

'WE ZULLEN ELKAAR MOETEN BLIJVEN UITDAGEN'

In een andere kas hangt LED-verlichting boven een paprikagewas, voor onderzoek naar het jaarrond telen van paprika's. Door het aanpassen van de lichtkleur, laat de ontwikkeling van het gewas zich sturen. Kleine ventilatoren boven de planten blazen de warmte van de LED's het gewas in, wat nodig is om de toppen van de planten te laten splitsen. De warmteproductie van LED-lampen is lager dan die van SON-T-lampen en dat wordt op die manier gecompenseerd.

Ook Bayer CropScience is vertegenwoordigd in de Demokwekerij, met een kasruimte waarin momenteel onderzoek wordt gedaan naar de werking van nieuwe werkzame stoffen in sierteeltgewassen. Vaak vinden de eerste tests plaats bij de Proeftuin in Zwaagdijk en wordt er bij Demokwekerij Westland onder praktijkomstandigheden verder getoetst.

Tomaten op water

Een van de paraparaadjes van de Demokwekerij op dit moment is de teelt van tomaten op watergoten. Een voorbeeld daarvan is te zien in de onderzoeksafdeling die het dichtst bij de ontvangstruimte ligt. Dat is niet voor niets, want de nieuwe techniek trekt veel belangstelling. Van Adrichem buigt de onderste bladeren van het gewas opzij, waardoor de compacte wortelkluit van de planten goed is te zien. Door het gootje stroomt water met opgeloste mineralen langs de wortels. "Dit systeem biedt meerdere voordelen. Op de eerst plaats heb je mindererval door dat je afscheid neemt van steenwol. Daarnaast kun je nauwkeuriger monitoren hoeveel mineralen er in en uit het systeem gaan."

De teelt op goten komt voort uit een al langer lopend onderzoek met het Futagrow-systeem, dat onder het kasdek van de Demokwekerij is ontwikkeld. Via hijsbare goten worden hierbij twee teeltlagen aangelegd. Door tomaten in twee stadia om en om te telen wordt de kasruimte efficiënt benut en kunnen twee korte teelten elkaar opvolgen, voor een jaarrond productie.

Futagrow opschalen

Een groep telers loopt net weg uit de onderzoeksafdeling met het Futagrow-systeem. De discussies over mogelijke verbeteringen gaan onverminderd door. Toch zijn de initiatiefnemers op een punt aangekomen dat de teeltwijze in principe opgeschaald kan worden. Wie gaat dat oppakken? Van Adrichem: "Daar heb je collectiviteit voor nodig, want dat kun je niet alleen. Sinds het verdwijnen van het Productschap Tuinbouw komen dit soort nieuwe ontwikkelingen niet meer kant-en-klaar uitgewerkt bij de teler terecht. Natuurlijk, het is deels met publiek geld opgestart, anders krijg je zoets niet van de grond. Maar willen telers hier verder mee, dan moeten ze dit zelf oppakken. Gelukkig is een groep vooruitstrevende telers bereid om er geld in te stoppen. Als alles volgens plan verloopt, zal er vanaf september 1 hectare in de praktijk staan."

Peet van Adrichem in een onderzoeksafdeling waar tomaten groeien op watergoten. „Ik heb een heel kerkhof aan gootmodellen.“

De teler doet het

Telers zullen vaker op deze manier te werk gaan, voorziet Van Adrichem. "Er gaan meer samenwerkingsverbanden ontstaan zoals bijvoorbeeld de tuinters van TTO (Tuinbouw Techniek en Ontwikkeling, red.). Daarmee kom ik weer terug op het belang van ontmoeten, dat is essentieel voor ideeën en kruisbestuiving. Als een chrysantenteler al ervaring met iets heeft, waarom zou je dan als tomatenteler het wiel opnieuw moeten uitvinden? Ook kun je samen aanhaken bij gesubsidieerde programma's, want veel onderzoeksvragen zijn alleen of met een klein groepje gewoonweg niet op te pakken. De laatste stap, de valorisatie van kennis in de praktijk, verloopt misschien wel beter dan vroeger. Je ziet dat kwekers zich er in het laatste traject intensiever mee gaan bemoeien, omdat ze hun investering eruit wil halen. Persoonlijk vind ik dat een mooie ontwikkeling."

Verhuizen naar Naaldwijk

Naast onderzoek en ontwikkeling is het overdragen van kennis een belangrijke poot onder de Demokwekerij. De glastuinbouw wordt kennisintensiever en heeft goed opgeleide mensen nodig. Demokwekerij Westland werkt samen met onderwijsinstellingen, om jongeren met het vak in aanraking te brengen. Die rol wordt de komende tijd alleen maar groter. De Demokwekerij verhuist - als alles volgens plan verloopt - volgend jaar naar Naaldwijk, waar zij onder één dak komt te zitten met o.a. de Lentiz onderwijsgroep. Dit jaar nog wordt op het braakliggende terrein naast bloemenveiling Floraholland gestart met de bouw van de HortiCampus, die plek moet bieden aan 1.000 leerlingen.

De Demokwekerij komt door de verhuizing in een ruimer jasje te zitten. Alle functies en faciliteiten blijven overleefd. Ook de 'permanente Hortifair', zoals Van Adrichem de expositieruimte in de Demokwekerij noemt, verhuist mee. Hier tonen toeleveranciers wat ze in huis hebben en ontvangen zij veel groepen uit het buitenland. De ruimte zal groeien van 5.000 naar 8.000 vierkante meter.

Satellieten over de grens

Van de 15.000 bezoekers die de Demokwekerij jaarlijks ontvangt, komen er 4.000 uit het buitenland en dat worden er steeds meer. Soms klikt er kritiek van tuinters die het zien als uitverkoop van Nederlandse kennis. Die kritiek wuift Van Adrichem weg: "Het is de nieuwe werkelijkheid. Techniekbedrijven moeten de wijde wereld in om te kunnen blijven investeren in innovatie. Daar profiteert Nederland als geheel van, inclusief de tuinters. Je kunt hier niet alles produceren en de wereld over rijden. Steeds meer landen gaan zelf telen en daar gaat Nederland een nog grotere rol in spelen dan zij al doet."

Kan Van Adrichem zich voorstellen dat de Demokwekerij op termijn ook zelf over de grens actief wordt? "Ja, waarom niet? Net als Nederlandse tuinters en bedrijven de hele wereld overgaan, kun je met kennisontwikkeling de boer op. Je zou nevenlocaties kunnen opzetten; een soort 'satellieten', waar je met plaatspecifieke kennis aan de slag gaat. Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat we hier een voorlopersrol houden. De bijzondere positie die we als Nederland hebben, valt niet zomaar te kopiëren. Al moeten we hier niet indutten. Als we onze voorsprong willen behouden, zullen we elkaar moeten blijven uitdagen."

Demokwekerij Westland

Demokwekerij Westland in Honselersdijk is actief op drie terreinen: demonstratie, onderzoek en kennisoverdracht. Bij de oprichting in 2001 lag het accent op het bieden van een ontmoetingsplek, om innovatie van onderaf te bevorderen. Op 5.000 vierkante meter demonstratieruimte bekijken toeleveranciers en kwekers hoe vernieuwingen in de praktijk uitpakken en verder verbeterd kunnen worden. Sinds 2006 werkt de Demokwekerij samen met Proeftuin Zwaagdijk en houdt ze zich ook bezig met onderzoek op het gebied van techniek, teelt, gewasbescherming, veredeling en vermeerdering. Techniek is een centraal thema. De Demokwekerij biedt onder meer plek aan het TNO Fieldlab Glastuinbouw en is de thuisbasis voor TTO, een groep telers die voorloopt loopt met technische innovaties. Sinds 2012 maakt de demokwekerij onderdeel uit van proeftuin Zwaagdijk.

Foto links - Na zes jaar zijn de Demokwekerij en tomatenkwekers zo ver dat het nieuwe teeltsysteem Futagrow op praktisch-schaal getest kan worden. De basis van het idee is dat het gewas in twee stadia opgroeit, in twee teeltlagen op hijsbare goten. Hierdoor wordt de kasruimte efficiënt benut en kunnen twee korte teelten elkaar opvolgen, voor een jaarrond productie.

Foto boven - In de expositieruimte van Demokwekerij Westland presenteren bedrijven zich op een permanente stand. Ook Bayer Crop Science is er vertegenwoordigd, met informatie over het voorkomen van onnodige emissies.